

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

VIII. De scandalo quid, quotuplex & quale peccatum sit scandalum, & an
semper sit peccatum consilio, præcepto, ope, vel ad malum cooperari vel
à bono impedire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Excommunicationem incurrunt, ex Bulla Gregorij XIII. quæ tamen excommunicatio, seu priuatum, seu publicum sit duellū nō est referuata: Qui vero ex subitā ira, qua proxime patet via ad arma conuolant, & secum mutuo digladiantur, cum duellū propriè non faciant, has poenas non incurrunt, vt rectè Sa Verbo Excommunicatio ex comuni.

93 VI. Hastitudia, Torneamenta, & exercitationes aliæ gladiatorie tunc quidè mortaliter illicitæ sunt, si cum morali periculo mortis, mutilationis, aut grauis vulneris coniunctæ sint; ita vt plerumque si mile quid consequatur: alias vero nō item; etsi raro quempiam ita occidi contingat. Nam & excommunicationis, quam contra agitationem taurorum tulit Pius V. fustulisse Gregoriū XIII. refert Sa verbo Ludus. Vt autem in particulari de eiusmodi rebus fiat iudicium, conferendum erit periculum cum vititate, quam Reipublicæ afferunt, vt rectè Molina disp. 111. Plura vterque Nauarrus locis cit. & Victoria relect. de homicidio n. 32.

94 VII. Seditio quoque ex parte eius, qui contra bonum commune illam mouet, aut sequitur, est peccatum speciale; idque seu charitati, seu iustitiæ oppositum, vt ex dictis colligitur, & asserit S. Thomas q. 42. etsi nihilominus Valentia q. 17. pun. 3. putet, vnicum esse specie peccatum charitati oppositum; ego absque formali iniustitiā raro contingere existimo, vt plane docet S. Thomas a. 2. vbi ait *vnitatem cui opponitur seditio, esse vnitatem iuris & communis utilitatis: manifestum ergo esse, quod seditio opponatur iustitiæ, & communi bono.* Et addit: *peccatum seditiois primo quidè & principaliter pertinet ad eos, qui seditioem procurant, qui grauisime peccant. Secundo autem ad eos, qui eos sequuntur, perturbantes bonum commune. Illi vero qui bonum commune defendunt, eis resistentes, nō sunt dicendi seditiosi: sicut nec illi, qui se defendunt, dicuntur rixosi.* Et ibidem resp. ad 3. ait *perturbationem regiminis tyrannici per se non habere rationem seditiois; sed ipsam potius tyrannum seditiosū esse.* &c.

D V B I V M VIII.

De scandalo, quid, quotuplex, & quale peccatum sit scandalum; & an semper sit peccatum consilio, præcepto, ope, vel ad malum cooperari, vel à bono impedire.

S. Thom. 2. 2. q. 43. a. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

95 Quid ad priorē partē huius dubitationis attinet, dum quæritur, quid, quotuplex, & quale peccatum sit scandalum, Respondeo breuiter sequentibus pronuntiat. I. Scandalum generatim hoc loco significat offendiculum peccati: estque aliud actuum, aliud passiuum. Illud apud S. Thomam 4. 43. a. 1. ex S. Hieronymo & communi definitur, *dictū vel factum minus rectum, præbens occasionem ruinae;* seu lapsus spiritualis; hoc verò est ipsa ruina seu lapsus peccati, ex alterius dicto vel facto consequens; quorum vtrunque etsi sæpe quidem solet esse coniunctum, potest tamen promiscuè vnum esse sine altero; vt cum aliquis inducit verbo vel facto alium ad peccandum, & alter non consentit; aut contra, quando tam præter intentionē operantis, quam conditionem operis, aliquis malè dispositus, ex opere, nec malo nec mali speciem habente, inducitur ad peccandū; vt si quis inuideat bono operi alterius; quo casu eiusmodi actio dicitur causa peccati per

accidens; peccatum vero subsequens, *scandalum acceptum non datum;* vt pote ei, qui per accidens causam dedit, nullo modo voluntarium iuxta S. Thomam hic a. 1. ad 4. vbi rectè etiam Caietanus.

96 II. Scandalum passiuum nullum quidem proprium & speciale peccatum est: at vero actiuum est; & quidem ex suo genere peccatum mortale, oppositum specialiter correctioni fraternæ iuxta S. Thomam a. 4. seu potius beneficentiæ spirituali, adeoque charitati; non solum si id directè sit voluntarium, sed etiam si indirectè, vt post Adrianum in 4. de Confes. q. 4. Antoninum 2. p. tit. 7. §. 4. c. 4. Maiorem in 4. d. 38. q. vlt. Alensem 2. p. q. vlt. mem. 2. Gabrielem in 4. d. 38. q. 2. a. 2. docent Syluester V. *scandalum* q. 2. Nauarrus Manual. cap. 6. n. 19. Valentia hic q. 18. pun. 2. & apud Bannem Victoria, & moderni Thomistæ, licet post Durandum in 4. d. 38. q. 3. & Paludanum q. 6. contrarium dixerint Caietanus hic a. 3. & in sumā V. *scandalum*, Couarruias in regulā *Peccatum* part. 1. n. 5. Azor tom. 1. lib. 1. cap. 14. q. 6. & ib. 4. cap. 7. & 20. q. 1. Vasquez 1. 2. disp. 102. cap. 4. qui aiunt, scandalum actiuum, etsi quidem semper sit in Confessione explicandum tanquam circumstantia peccati, tamen tunc solum esse speciale peccatum quando ruina spiritualis est directè & per se intenta; vel etiam vt nonnulli addunt, cum quis per actionem alias non malam proximum scandalizat: quod etiam satis apertè significat S. Thomas hic q. 43. a. 3. in corp. & ad 2. & in 4. d. 38. q. 2. a. 2. q. 2.

Sed quæ doctrina nec satis secum ipsa coheret; & cum certā & recepta, in simili materiā de homicidio, detractione, furto repugnat; cum eiusdem rationis sit directā, vel indirectā intentione, vitæ aut famæ alterius læsioni causam dare, vt generatim docuimus tomo 2. d. 4. q. 3. dub. 3. Præterquam quod S. Thomam etiam ad nostram doctrinam explicare conantur Valentia & Syluester loc. cit. de quonon est laborandum.

97 III. Excusat tamen à peccato mortali non solum defectus plenæ aduertentiæ seu deliberationis, sed etiam paruitas materiæ, si ruina proximi prauis ac procurata sit leuis, adeoque venialis; idq; etiam si directè ac formaliter sit intenta, secluso peculiari contemptu Dei, & proximi, vt generatim de peccatis diximus q. 5. d. 5. & docent Paladanus, Gabriel, Caietanus loc. cit. Angelus & Armilla V. *scandalum* apud Vasquez 1. 2. d. 102. n. 23. quicquid ipse repugnet.

98 IV. Peccatum scandali actiuū semper etiam adiunctam habet malitiam eius peccati, ad quod proximus inducitur v. g. furti, homicidij, adulterij &c. Si quis directè, seu directā intentione aliquem ad eiusmodi peccatum inducat, vt habet certa & communis doctrina, apud Caietanum hic q. 43. a. 3. vult enim talis directè illud peccatum; Secus si quis indirectè tantum ad id inducat, vt aperte sentit S. Thomas hic q. 34. a. 3. ad 2. etsi quoad hoc aliter sentiat Vasquez loc. cit. idq; necessario, ne aliqui scandalum quod per actionem per se non malam datur, ex eius quidem sententiā, peccatum sit nullius speciei.

99 Ratio est. Quia tali casu peccatum illud proximi vitari non debuit ex præcepto eius virtutis, in quā proximus delinquit, seu cui peccatum illius opponitur; sed solius charitatis; vt in simili etiam videre

est

est in omittente correctione fraternā, &c. Et quis dixerit indirecte inducentem ad furtū, teneri ad restitutionem? Atq; hinc colligitur, in priori casu nō fatis esse dicere in confessione: Fui causa peccati mortalis. v.g. suadendo, rogando &c. sed insuper neceffe esse explicare speciem illius peccati, et si re ipsa secutum non sit, vt recte etiam docuit Nauarrus, loc. cit. nisi quis forte iam antea speciem illius peccati fuisset confessus, & solum omisisset dicere circumstantiam scandali.

V. Nec actiuū, nec passiuum scandalum cadit in viros perfectos, iuxta S. Thom. hic a. 5. & 6. quia tamen si aliquādo illi peccata venialia committant, tamē ea nec ex aliorum dictis vel factis, sed ex propria naturae infirmitate committunt; nec in exterioribus adeo improuide exorbitant, vt merito alij possint scandalizari. Vnde negat etiam S. Thomas a. 6. ad 2. S. Petrus sua simulatione, quantumuis venialiter illicita, scandalum actiuum praeiussit; quod potius ad loquendi modum videtur pertinere. De qua re plura tom. 2. disp. 5. q. 3. dub. 5.

Quod vero ad secundam partē dubitationis atinet, qua quaeritur, an semper sit peccatum, consilio, praecepto, cooperatione, vel ad malum concurrere, vel à bono impedire, sequentibus assertionibus respondemus.

100 **ASSERTIO I.** Intrinsece malum est, directe & absoluta intentione intendere, vel inducere nō solum formaliter, ad ipsam malitiā peccati, vel ad aliquid, quod absolute, & secundum se malum est; sed & ad aliquid, quod p tempore ab altero sine peccato fieri nullo modo potest, quantumuis res secundum se spectata à iocui honesta & licita sit, vt est v. g. celebratio missae. Videtur communis apud Suarez tom. 3. d. 18. sect. 1. & 2. quicquid quoad posteriorē partem aliqui contra dicant. Ratio est. Quia in vtroq; casu voluntas directe fertur in rem illicitam, nec sane rationabiliter petitur, quod alter tenetur negare. Neq; vero id fecit Iudith se exornans, vt placeret Holoferni; id enim per se malum non erat, cum posset referri ad honestum finem matrimonij.

101 **ASSERTIO II.** Rem per se quidem non malam, nec alteri secundū praesentes circumstantias illicitā, attamē sine peccato non exercendā, non licet sine causa rationabili conuenientis alicuius necessitatis vel utilitatis, ex ordine & praecipis charitatis dimittenda, absoluta intentione petere, suadere, praecipere ex causa licet. Sumitur ex Suarez loc. cit. Caietano, & alijs citatis, & ex dictis supra q. 9. dub. 5. de fide. Ratio primi est; quia ex charitate tenemur, quoad comode possumus, vitare peccatū proximi, idq; etiam si is iam sit paratus, aut licet alioqui ad rem illam ius habeam⁹, quicquid aliquid in distinte dixerint: quanquam alterutra hac circumstantia occurrente, leuior etiam causa fatis esse possit, ad negligendum alterius peccatum, vt etiam saepe ipsa per se utilitas rei, ad quam ius habes.

Ratio secundi est. Quia tunc nec directe, nec indirecte voluntarium est peccatum illud proximi, vt recte etiam docent Nauarrus c. 14. n. 41. Syluester verbo *Infidelitas* q. 4. Valentia q. 10. de fide pun. 5. Exemplum est in petitione mutui ab vsurario, aut absolutionis ab eo, cui sola mortalis culpa obstat, quo minus licite absoluat.

102 **ASSERTIO III.** Quin etiam licet, propter maius peccatum vitandum (seclusa iniuria terti) inducere ad minus, iubendo, rogando, suadendo, hypothetica tamen intentione; ita vt sensus sit: aut omnino malum caue; aut saltem, si id impetrare non possum, maius malum ne feceris, quam hoc sit. Ita Caietanus verbo *Tyrannus*, Nauarrus cap. 14. n. 40. Suarez tom. 5. disp. 45. sect. 2. à n. 2. post Adrianum, Sotum, &c. quamuis nonnulli negent, verbis tamen potius, quam re diuersi, vt animaduertere est apud Sa verbo *peccatum*.

Ratio est. Quia talis suasio proprie non fertur in malum, quod ostenditur tantum, sed in omissionē maioris mali; sic ergo volenti occidere, suaderi potest, vt leuius agat, & solum percutiat, iuxta Sa ibid. Sic etiam excusari potest factum Eliae inuitantis Sacerdotes Baal ad sacrificandū 3. Reg. 18. Alia quoque exempla ex Hieronymo & Augustino refert Bellarminus lib. 2. de Monachis cap. 34. licet forte alium sensum habere possint.

Non licet tamen suadere, volenti occidere vnū, vt mutilet alterum; quia hoc sine iniuria alterius fieri non potest, vt omnes consentiant.

103 **ASSERTIO IV.** Per se quidē & propinq; cooperari malo, directe videlicet intendendo malum, aut faciendi aliquid, quod per se & intrinsece malū est, nunquā est licitum; at tamen subinde licitum est per accidens & remote (exercendo v.g. actum ex se indifferenter) cooperari malo, ex causa rationabili conuenientis utilitatis, aut necessitatis, secus non item. Primum patet, quia facientium & consentientium idem est peccatum.

Secundum sumitur ex citatis auctoribus, & Val. q. 21. de Iustitia pun. 4. Ratio est. Quia talis nec directe vult malum, vt patet, nec indirecte; cum talis, aliqua causa rationabili occurrente non teneatur ab eiusmodi cooperatione, quae p se mala nō est abstinere.

104 Atq; sic excusari possunt, qui metu mortis remigant in nauibus Turcarum contra Christianos, aut eis suppeditant arma, vel opem praestant, ad castra munienda, aedificanda propugnacula, arma fabricanda, asportanda spolia à Christianis ablata; modo nullum adeo graue damnum per eosita cooperantes inferatur Christianis, vt pro eo ipsi auertendo, etiam vitam exponere teneantur iuxta ordinē charitatis, secus si etiam absque illis idem damnum esset inferendum, iuxta Sa V. *peccatum*, & Molinam disp. 155. quicquid eiusmodi remigantes vniuersim damnent Nauarrus cap. 27. n. 63. & fere Toletus in V. excommunicatione Bullae.

105 Similiratione dijudicandū, an & quaten⁹ liceat admouere scalā, aut res latentē prodere furi; dare ensē, aut monstrare hostē patrurō homicidū, ferre epistolā amatoriā amicā, dño iubēte, ornare herā meretricē, comitari & extrinsece seruire Dño vsurario, aut Idololatrē, sicut fecit Naaman Regi Syriae permittente Elisaeo 4. Reg. 5. v. 18. &c. vt recte docet Sa V. *Peccatum*. Item vendere arma, aleas, pigmenta, iisdem rebus abufuris, ex Nauarro c. 14. n. 43. & Lopez 1. p. cap. 30. item domum locare vsurarijs aut meretricib⁹, vinū subministrare ebriosis, carnes die prohibito comesturis iuxta Nauarrū c. 16. n. Valentiam de iustitia quaest. 20. pun. 5. & quaest. 21. pun. 4. duobus potissimum obseruatis.

Primum

Primum, an eiusmodi necessitati vel utilitati non possit commode alia ratione satisfieri. Secundum, an non secundum leges charitatis præfens illa necessitas, utilitas, vel commoditas postponi debeat malo, quod ex tali cooperatione per accidens sequitur: alterutra enim hac circumstantia præfente, nulla est causa peccato proximi cooperandi. Plura supra q. 9. dub. 5. de fide. Quibus adde tertio, annon speciali lege prohibitum sit, mercem alicui vendere, ut de veneno accidit.

106 **ASSERTIO V.** Per se quidem & secluso odio, vi, vel fraude, non est mortale, aliquæ ab indebito bono (etiam consilio vel præcepto) impedire, attamē per accidens esse potest, non solum ex dictis causis; sed etiam si ob amissum eiusmodi bonum, quod sine causa impeditur, graui periculo salutis proximū exponi contingat, ut comūiter accidit ei, qui ad Religionem à Deo vocatus in sæculo manet. Atq; hoc sensu admitto, quod dicit Bannes a. 4. mortale esse, aliquem sine causa impedire à notabili bono, quod aliunde non facile compensari possit. Multò minus licet proximo in peccato mortali cōstituto dissuadere penitentiam, etiam eo tempore, quo alias poenitere non tenetur; quia poenitentia est bonum ei absolute debitum, nec in mea est potestate situm, ut alio quo velim tempore, proximū ad eam perducam; sicut ipse in sua potestate, cum auxilio gratiæ habet, conuerti, quando voluerit.

DVBIVM IX.

An, & qua ratione bona seu spiritualia, seu temporalia dimittenda sint, propter scandalum.

s. Thomas 2. 2. q. 43. art. 7. & 8.

107 **D**E hac re, S. Thomæ doctrina sequentibus Assertionibus continetur. **ASSERTIO I.** Nihil est faciendum cum scandalo actiuo, utpote quod nihil aliud est, quam dictum vel factum minus rectum, alteri ruinæ spiritualis occasionem præbens. Ita S. Thomas q. 43. a. 7.

Vnde colligitur, omnem rem, seu actionem non solum malam, sed etiam mali speciem habentem, omittendam esse propter scandalum subsequens, ut etiam asserit S. Thomas q. 43. a. 2. & comūis apud Syluestrum, Caietanum, & Sa V. *scandalum*, iuxta illud ad Thesalonicenses 5. v. 22. *Ab omni specie mala abstinete vos* & 1. Cor. 6. vers. 12. & cap. 6. v. 22. *omnia mihi licent (secundum se) sed non omnia expediunt.* Ratio est. Quia scandalum, tali casu plane oritur ex vi ipsius actionis, non aliter fere quam si mala esset; utpote quam alius merito malam existimat. Quo fit, ut ex suo genere mortale sit, criminis alicuius speciem, etiam simulando, præferre, si inde sequatur scandalum mortale; secus si non timeatur scandalum, ut docet etiam Nauarrus man. cap. 14. n. 29.

108 In casu tamen magnæ utilitatis, vel necessitatis, quæ scilicet valde præponderaret secuturo scandalo, non existimarem id intrinsece esse illicitum, ut

colligi potest ex dictis de usurpatione signorum falsæ religionis disp. 1. q. 7. dub. 5. Ratio est. Tum quia & res illa per se mala non est, & in hoc casu, scandalum illud nec directe voluntarium est, ut suppono, nec indirecte; hoc ipso quod suppetente causa rationabili, vitari non debuit. Tum quia id non est intrinsece malum: nec ob ingenerandam, falsam opinionem; talis enim error sæpe permitti potest: nec ob subsequens scandalum, quando hoc solum per accidens sequitur, nec intentum est. Est ergo scandalū permillum tantum, non datum. Adduci posset in exemplum simulatio Petri, quam S. Paulus reprehensibilem ideo fortasse dixit, quia, mali speciem habebat; & tamen à peccato omni excusant magni auctores, ut dictum tomo 2. disp. 5. q. 3. dub. 5. Alia exempla huius rei passim legimus in vitis Sanctorum, præsertim Simonis Sali.

109 **ASSERTIO II.** Propter scandalum vitandum, non sunt omittenda spiritualia, hęc & nunc ad salutem necessaria; Ita cum S. Thomas cit. art. 7. docent omnes. Ratio est; quia secundum ea, nos ipsos potius, quam proximum amare debemus, ex dictis de ordine charitatis q. 3. dub. 4.

110 **ASSERTIO III.** Bona spiritualia, quæ non sunt necessaria ad salutem, non sunt omittenda propter scandalum Phariseorum, qui ex malitia volunt impedire huiusmodi bona, temere concitando scandala. Ita S. Thomas cit. art. 7. ex communi. Patet. Matthæi 15. v. 14. *Sinite illos: cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præferet, ambo in foveam cadunt.* Ratio. Quia isti proprie non sunt in aliqua necessitate spirituali: quando sponte sua ex bono mali occasionem captant. Accedit, quod alias vix quicquam boni eximij præstare liceret: quando semper aliqui inde ruinæ occasionem accipiunt.

Intelligitur tamen id ordinarie. Nam aliquando bona quædam adeo leuia esse possunt, ut plane melius, & charitati convenientius sit, ipsa occultare, & differre, vel cum aliquo meliori commutare, quam multoties homini quomodoocunque peccandi ansam præbere.

111 **ASSERTIO IV.** Bona spiritualia, quæ non sunt necessaria ad salutem, sunt occultanda, vel differenda nonnunquam, ubi periculum non imminet, propter scandalum pusillorum, qui ex infirmitate vel ignorantia scandalizantur, donec ratio facti reddatur. Ita S. Thomas cit. a. 7. ex communi. Ratio est; quia sæpe maior ad Deum honor reddit, ex hac omissione boni, quam prosecutione eiusdem: fierique potest iuxta ordinem charitatis, ut ob vitandum graue id malum proximi, recte posthabeatur bonum illud spirituale proprium.

112 **ASSERTIO V.** Si reddita ratione, adhuc scandalum duret, iam videtur esse scandalum ex malitia, ac propterea negligendum; iuxta S. Thomam ibidem: nisi forte, ut recte notarunt Caietanus & Bannes hic, pusilli non fuerint capaces redditæ rationis, vel propter pristinam consuetudinem, vel propter contrariam aliquam rationem magis apud eos apparentem, &c. tunc enim vitandum, ut antea; sicut etiam quando pusillorum scandalum non oritur ex ignorantia, sed ex fragilitate, iuxta eosdem.

ASSER-